

De kerk in het perspectief van de tijd.

De kerk? In welk perspectief?

Omdat er iets in de millenniumuitgave van de Almenak mocht/moest verschijnen over de kerk gaan we er in eerste instantie maar vanuit dat het dan ook over de Almense kerk mag gaan. Maar dan blijft nóg de vraag vanuit welk tijdsperspectief dat bekeken moet/mag worden. Neem je als uitgangspunt het jaar 200 n.Chr. en kijk je vandaar uit terug in de tijd waarbij je ziet dat de kerk ooit, heel lang geleden heel klein begonnen is. Of kijk je vooruit en zie je de levensgrote kerk perspectivisch in het niet verdwijnen, waardoor de één een zucht als moedeloze klacht slaakt van: hóe lang nog, hetgeen bij een ander een zucht van verlichting ontlokt van: gelukkig, die heeft zijn langste tijd gehad! 't Is maar net vanuit welk perspectief je het wilt bekijken.

Laten we om te beginnen de kerk maar eens bekijken in z'n historisch perspectief, maar dan wat meer toegespitst in menselijke tijd dan geschiedkundige feiten. Dat past ook iets beter bij het karakter van kerk-zijn, niet de feiten als gegevens zijn zo boeiend maar de mensen met hun menselijke inspanningen, daar gaat het (meestal) in de kerk om en over. Ooit in een ver verleden, toen dit millennium nog niet eens 200 jaar jong was, moet er iemand geweest zijn die zijn gedachten eens hardop met woorden heeft uitgesproken: dáár, bij die en die bocht van de Berkel, dáár, waar de grond hoog genoeg is, niet te ver van die trekroute vanuit het achterland, daar moesten we eens
Woorden werden omgezet in daden, steen voor steen, balk voor balk kwam in verschillende fasen iets van de grond, dat tot op heden het zichtbaar oudste en nog steeds in gebruik zijnde gebouw werd. Het oudste "verenigingsgebouw" in het dorp - was het toen al een dorp? - ontstond! Aan Julianascholieren tot groep acht bevorderd leg ik graag een rekensommetje voor: de lengte, breedte en hoogte van de toren is..., de lengte, breedte en hoogte van de stenen is Daar gaat ongeveer Aan voegwerk af. Hoeveel stenen denk je dus dat er alleen al voor die toren met de hand verwerkt zijn? Nou... dat wordt gokken, dat wordt meer gokken dan rekenen! En gelijk hebben ze, de kerk is meer gok- dan rekenwerk, omdat het mensenwerk is.

In het perspectief van hun reken- en gokwerk verleng ik graag die vraag naar oudere mensen.

Bereken eens hoeveel woorden en gedachten daar geuit zijn, hoeveel men van daaruit bemoedigd en verketterd is, hoeveel daar gehoopt en gewanhoopt is, hoeveel daar gebeden en gevloekt is, hoeveel daar gelachen en gehuild is, hoeveel daar gedoopt, getrouwd en gerouwd is, hoeveel daar be-aamd en beschaamd is.

De kerk als trefpunt van mensen en geloof, als monumentale verzamelbak voor de meest uiteenlopende gedachten en emoties, voor de één ruimte voor hou-vast, voor de ander kerker van wereldvreemde leerstelling.

Allemaal mensenwerk en niets menselijks is de kerk vreemd! Gelukkig maar!

Plotseling herinner ik me een gesprekje indertijd tussen de hevig-maatschappelijk bewogen predikant dr.J.J.Buskes en een evenzeer hevig maatschappelijk bewogen communist. De laatste zei: "Dominee, die kerk is maar een zootje!", waarop de weledelzeergeleerde heer dr. J.J.Buskes zei: "Ja en gelukkig behoor ik daar óók toe!"

Wát kan de aanleiding tot deze korte tweespraak geweest zijn? Had dr. Buskes ál te rooskleurig een ál te harmonieus melodietje over geloof- en kerkzijn gespeeld op het klavier van zijn eigen leven?

Doe je dat, dan staan er onmiddellijk mensen achter je klaar die met groot gemak allerlei registers van historische kritiek kunnen opentrekken van: ja maar... en dan komt de hele riedel in mineur van kruistochten tot en met schijnheiligheid en rassendiscriminatie en oorlogsgeweld in grote akkoorden aangolven.

Wil je weten wát de kerk is; vraag het aan haar tegenstanders en je krijgt een hele encyclopedie van kleinsmenselijkheid met voetnoten.

En tóch is die hele vereniging gestoeld op de ene kleine grote mens, Jezus van Nazareth. In de loop van de geschiedenis is hij met de grootste en mooiste namen omkleed en opgehemeld tot haast onnavolgbare begrippen.

Maar hijzélf, geboren en omwikkeld in doeken van joodse solidariteit, gevoed door de thora, gestoeld op leven en dood met zijn eigen bestemming, groeide tot meesterlijk diep inzicht in liefde en haat, in mildheid en hardheid, in waarheid en drogredenen, in leven en dood.

En mèt dat inzicht trok hij van stad naar staden van dorp naar dorp, van mens naar mens, één en al bewegelijkheid, doe hem dát maar eens na! En eigenlijk met maar één brandende vraag op zijn lippen liep hij de mens tegen het lijf: lééf je, leef je echt en waarvoor dan en waartoe dan, waarom leef je eigenlijk niet en laat je je leven (geherformuleerd door Huub Oosterhuis). En daarbij legde hij zijn vinger op de zwakke plekken van het menselijk leven, niét om te bezweren of te bezeren, maar om te helen. Het leek wel of niemand dat kon zoals hij! Je vergist je, zei hij, dat kun jij ook! Houd meer rekening met je naaste en gok op God, dán toren je uit - steen voor steen, balk voor balk - boven dat platte vlak van eigen schuld dikke bult, en je wordt iets meer medemens. Wil je jezelf beter kennen, ga tot je medemens, wil je je medemens beter leren kennen, keer in tot jezelf.

"Stop, dominee, zelfs deze millenniumuitgave is geen preekschrift!"

U hebt gelijk, maar ik moest het toch even kwijt, in het perspectief van de onvoltooide verleden tijd.

En wát is dan het perspectief voor de toekomstige tijd?

In deze dagen, dat in de mensengeschiedenis voor de zoveelste keer de restauratie van de kerk tot een afronding komt, zie ik een zoon van Almen een nieuwe stoep als opstapje metselen en broze stukken uit het fundament hakken om dat weer opnieuw te verstevigen en het dak ís al vernieuwd.

De tand des tijds wordt in opdracht van de kerkvoogdij weerstaan door architect, aannemer en medewerkers, die het bestek met wijsheid hebben uit- en nagemeten. Welke duurzaamheid het zal hebben, zal de tijd uitwijzen, want het is en blijft mensenwerk, steen voor steen en balk voor balk.

We mogen en we moeten weer vooruit met dat zichtbaar-oudste en nog steeds in gebruikzijnde monument midden in het dorp.

Maar kúnnen we dat ook?

De drempel van de 2000 zullen we wel op een feestelijke manier kunnen halen, let maar eens op, maar dan...?

Voor menigeen die zich betrokken weet op de samenleving leven we in een onzekere en soms zorgwekkende tijd.

Maar anderzijds is en wordt het ook een ongelofelijke boeiende tijd. Nieuwe ontwikkelingen zij gaande!

Naarmate de computergestuurde samenleving zich meer en meer ontwikkelt, zie je tegelijkertijd ook de vraag naar het eigenlijk mens-zijn ontwikkelen.

Standaardantwoorden kunnen niet meer gerestaureerd worden, nieuwe vragen worden opgeworpen.

De t.v., het hedendaagse bewustzijn van de tijd, stelt in haar programma's steeds indringender vragen als: waar komen we vandaan en waar gaan we naar toe, waarom en waartoe leef je of leef je eigenlijk niet? Misschien meer dan ooit zijn we op zoek naar grotere verbanden en de geheimen achter het leven.

Persoonlijk vind ik het zeldzaam boeiend hoe bv. vormen van alternatieve zorg nieuwe wegen inslaan in verband met de vraag wie of wat de mens eigenlijk ten diepste is!

Er gaat zich een heel nieuw mensbeeld vormen en het inzicht naar de mens-omgevende krachten en het mysterie achter het leven verrijkt zich steeds meer (met natuurlijk ook hier kaf onder het koren)!

Maar heb je dan daarvoor een al dan niet gerestaureerde kerk nodig? Zo hoor je dat vaak, aan dat instituut hebben we geen behoefte. Daar geef ik iedereen gelijk in, wij leven niet meer bij instituten. Ik ben ook niet weg van welk landelijk ministerie ook en van geen enkel provinciaal of gemeentelijk instituut lig ik wakker en aan het invullen van geïnstitutionaliseerde lijsten en staten heb ik een broertje dood!

Totdat... ja totdat je ze nodig hebt, de mensen van die instituten aan wie ik wat kan voorleggen, aan wie ik wat te vragen heb, met wie ik schouder aan schouder kan staan en die me een weg zouden kunnen wijzen op grond van hun ervaringen en inzichten. Zeker sinds de restauratie weet ieder waar 't Almens kerkje staat, maar dan niet als monumentaal bolwerk, liever als netwerk van mensen die met levensvragen en het mysterie achter het leven bezig zijn.

Of, om met woorden uit de reclamewereld te spreken:

"Ik ben het waard, u ook? You 'll never walk alone", want wij leven nog steeds ANNO DOMINI 1999 en we gaan naar 2000 na Christus en wat daarop volgt.

Kerk? Wat je niet zeggen kunt moet je soms maar zingen en daarom Huub Oosterhuis en Jan van Opbergen gecombineerd als volgt:

*Zomaar een dak boven wat hoofden,
Deur die naar stilte openstaat.
Muren van huid, ramen als ogen
Speurend naar hoop en dageraad.
Huis dat een levend lichaam wordt
Als wij er binnengaan.*

*Niemand komt hier vrij van het kwade,
niemand gaat hier straks weer vrijuit.
Niemand teveel, niemand te weinig,
Niemand te groot, geen een te klein, -
Dit wordt verbeeld in woord en gebaar,
Tot ooit en overal
Wij leven voor elkaar.*

*Gij die ons kent, Gij die ons aanvoelt,
Gij die de hele wereld draagt.
Kom naar ons toe, leer ons te leven,
Help ons te zien wat ieder vraagt, -
Tijd om te leven, kans om te zijn;
Een plek om nu en ooit
Gezien, aanvaard te zijn.*

*Ongecensureerd door maar toch
namens de kerkenraad,
Ds. D.van Doorn (trainer)*